

Cautio Judicialis Prælatorvm, Ecclesiasticorum & Regularium

Dript, Laurentius a

Neuhaus, [1684]

Art. 4. An, cum summarie, sine strepitu, & figura judicij proceditur, reus citari debeat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63260](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63260)

10. Causæ testamentorum & legatorum ad pias causas.

11. Omnis causa quæ non requirit plenam causæ cognitionem. *Card. tom. 7. conclus. 887. num. 26.* & alia quæ vide apud *Card. Tuschum. Marantam* & alios.

ARTICVLVS IV.

An cum summarie, sine strepitu, & figura Iudicij proceditur, reus citari debeat.

Citationem, rei que interrogationem, esse speciẽ defensionis, quæ est Juris naturalis, cum ad hoc introducta sit, ut quis se defendere possit, nec à supremo Principe, licet sumario Iudicio, in subditorum causis procedat, etiam de plenitudine potestatis omit-
ti, vel tolli posse, clarum est, ex *Clem. Pastoralis de re judic.* & not. *Bart. in l. filius familias ff. de donat.* Et Deus ipse volens

lens

lens Adam de patrato & notorio crimine damnare, illum prius vocavit, ve citavit, atq; interrogavit, dicens; *Adam ubi es? & quis indicavit tibi, quod nudus accesses, nisi quod ex ligno de quo praeceperam tibi ne comederes, comedisti. Gen. 3. v. 10 & 11.* Sed & fratricidam Cain, ad se citatum interrogavit, *ubi est Abel frater tuus? & paulo post, quid fecisti? Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Genes. 4. v. 9.* Nec non & servum nequam, cui Paterfamilias, decem millia talenta dimiserat, is autem conservum suum, ob debitum centum denariorum conjecerat in carcerem, ad se citatum interrogavit, & increpavit dicens: *Serve nequam, ve nequam omne debitum dimisi tibi, quoniam tuam rogasti me, nonne ergo oportuit me misereri conservi tui &c. Matth. 18.* Unde citatio tam de jure divino, quam naturali, ita necessaria est in quolibet iudicio, ut nisi reus citatus fuerit, vel citatio

citatio nulliter & non legitime facta sit,
 tã processus formatus, quam lata sen-
 tentia ipso facto corruant. *Gloss. in l. si*
accusatoribus C. de accus. Card. Tusch. tom.
1. conclus. 268. n. 1. 2. 3. & seq. citans Za-
barell. cons. 139. per tot. Abbat. in cap. ea
quæ de re Judic. Tamb. in prax. crimin. Ab-
bat. q. 3. n. 18. nec tantum citatio est ne-
 cessaria, sed ita necessaria, ut licet fa-
 cta sit, id non sufficiat, nisi de relatione
 & probatione, quod facta sit, appareat
 & doceatur ante sententiam, quia licet
 appareret post sententiam, tamen es-
 set nulla. *Card. loc. cit. n. 14.*

Manet ergo certum & indubitatum,
 neminem cujuscunq; criminis, vel fa-
 cinoris reum condemnari vel puniri
 posse, nisi prius à competenti Judice
 citatus, & auditus fuerit, concessaq;
 (*quæ nec ipsi diabolo denegari potest*) jure
 naturali competens defensio. Quo ta-
 men non obstante dolendum est, inve-
 niri

niri viros etiam qui religionis nomine gloriantur, suis odij, & vindictæ ambitionis, alijsq; passionibus sic implicitos ut non vereantur aliquos ex rumore & suspicionibus, ab hominibus malevoli originem trahentibus, diffamatos, non citatos, non auditos, minus confessos aut convictos, ex sola fama, nondum debitè & secundum ordinem juris probata, gravissimis pœnis affligere; tantis & tam horrendis injustitijs & oppressionibus, nullum aliud velamen & titulũ præferentes, quam quod prætextus rumor & fama *certa sit in omni vicinia, tam certa & indubitata fama rei, & evidentia, ut nulla tergiversatione celari possit.* Quasi verò Judex, facta fibitali allegatione, nulla facta inquisitione, super fama vel rumore, an veritate nitantur, ut de jure fieri potest & debet probatione, possit reum condemnare vel punire,

Casum

Casum hunc, & quæstionem pro-
 posui in meo speculo Archidiaconali
 Sect. 2. artic. 3. & ex Fagnano deduxi,
 ac inter alia quæsitum fuit, *an in noto-*
rijs servandus ordo juris, & requiratur
citatio. Item, an in illis requiratur pro-
batio.

Ad primum respondi, quod sic, eo
 quod ex *Host. & Ioan. Andr. in cap. cum*
sit Romana in fin. de appellat. multi dicantur
notorij, qui non sunt & ideo justius &
tutius sit nullum quantumcumq; notori-
um, damnari sine citatione, idq; confor-
miter ad cap. consuluit X 14. de appellat.
ubi Pontifex, sed cum multa inquit, di-
cantur notoria, que non sunt, providere
debes, ne quod dubium est, pro notorio vi-
dearis habere. Sed & quotidiana expe-
riencia, juri conformi videmus, Princi-
pes, etiam manifestos & notorios ho-
midas & latrones, nec non viarum
publicarum & securitatis publicæ tur-

C

bato-

batores, aliosq; criminosos, non nisi citatos, confessatos, vel judicialiter convictos, assignato prius singulis advocato & defensore, qui eorum causam strenue defendat, tandem condemnare. Ad secundum similiter affirmative responsum est, pro cuius elucidatione

Sciendum est Principem vel Prælatum, procedere posse contra subditos criminosos, vel per viam *accusationis*, in qua se præsentat, Actor, qui allegata, sub pœna talionis probare obligatur, vel per viam *denunciationis Ewägelica*, qua fit ad correctionem paternam; aut judicialis, dum absq; onere probandi, sub pœna talionis, aliquid superiori ut iudici ore tenus denunciatur. Tertio per viam *inquisitionis* non generalis, sed specialis, cum in particulari de Titio, vel Sempronio, an tale, vel tale crimen commiserit, inquiritur. Præteri-

tis

tis proin duabus prioribus *accusationis*,
 vel *denunciationis* vijs, ad propositum
 nostrum non ita servientibus, ultima
inquisitionis specialis via, id proprium
 habet, quod ad illam procedi non pos-
 sit, nisi præcesserit delicti infamia, vel
 clamorosa insinuatio, quæ vicem ac-
 cusatoris suppleat. *cap. inquisitionis §.*
tertia de accusat. ubi ad hæc inquit.

Ad præcedentem autem talem in-
 famiam, testimonium duorum, vel tri-
 um testium Juratorum, qui dicant se
 illum, contra quem Iudex procedere
 intendit, vidisse perpetrantē tale cri-
 men, non sufficit: cum illo non obstan-
 te maneat occultum, ita disertè *cap. in-*
quisitionis X. 21. de accusat, qui textus
 cum sit pulcherrimus, ut suos gravissi-
 mos errores præcaveant, qui ita facilè
 in subditorum vitam, cum æterno &
 irreparabili illorum detrimento, con-
 tra justitiam inquirunt, & ad punien-

dum procedunt, eundem totum ad li-
teram pono.

*Tertia dubitationis articulus contine-
bat, uti cum duo, vel plures jurati affir-
mant, aliquem crimen aliquod se videnti-
bus commisisse, de quo aliqua infamia non
laborat, aliquam illi pœnam infligere debe-
atis. Et utrum ad petitionem quorundam,
quasdam scedulas vobis occulte tradenti-
um, infamationem Episcopi continentem, sit
ad inquisitionem eorum qua in ipsis conti-
nentur cedulis procedendum. Ad hæc pau-
lò infra, inquit, respondemus, nullum esse
pro crimine super quo non laborat, infam-
ia, seu clamorosa insinuatio, non præcesse-
rit; propter dicta hujusmodi puniendum:
quin imò super hoc depositiones contra eum
recipi non debere: cum inquisitio fieri so-
lummodo debeat super illis, de quibus cla-
mores aliqui præcesserunt. Nec ad petiti-
onem illorum qui libellum infamationis por-
rigunt in occulto, procedendum est, ad in-
quisitio-*

quisitionem, super contentis ibidem criminibus, faciendam.

Peccat proin gravissimè contra justitiam, & sit author diffamationis, famamq; læsam reparare ac restituere obligatur superior, qui in subditi crimen, nulla præcedente infamia inquit, cum prius illa per testes, qui sunt homines conscientiosi bonæ vitæ, ac honesti probari debeat, illaq; probata reus citari, audiri, & si factum super quo infamatus est neget; convinci, vel Canonice purgare se debeat. Equidem sæpè contingit, rumorem & famam, qui ab aliquo improbo, & nequam originem traxit, sic paulatim eundo crescere, ut plures etiam conscientiosi, verū esse credant, qui tamen revera non est. Postquam ergo infamia præcedens, per testes qualificados & juratos, qui deponant rumorem talem se ab illis, vel illis, non malevolis, &

famare assuetis, audivisse, & ortum tra-
 xisse, probata fuerit: nequaquam ad
 sententiam, vel punitionem proceden-
 dum, sed reus vel infamatus prius ci-
 tandus, & si neget, convincendus est;
 Uti id ipsum clarissimè deducit in sua
praxi crim. Tamb. q. 12. ibi: constituto de fa-
ma, Iudex inquiret de facti veritate, accer-
sitis pro testibus hominibus, non suspectis,
bonæ vitæ, & conscientiam timentibus &c.
 quæ vide ibi. Sed nec indicia aliqua
 etiam manifesta, potestatem dant Ju-
 dici, ad inquisitionem specialem con-
 tra aliquem, cum indicia sint minoris
 probationis in Judicio, quam duo vel
 tres jurati testes, de crimine sine præ-
 cedente infamia deponentes, & tamen
 illi ut dictum est non sufficiant.

Stat ergo pro certo, neminem non
 citatum, & auditum, condemnari pos-
 se, quantumcumque crimen super quo
 agitur, dicatur notorium.

Dixi supra *vel canonice purgare*

se debeat : si enim contingat, aliquem super aliquo crimine infamari, deficitque accusator, Denunciator, vel actor, & tamen fama tam publica est, ut *nulla tergiversatione celari possit*, liberum superiori, sive Ecclesiastico, aut Episcopo, vel Regulari, Abbati, Priori, &c. erit, indicere purgationem Canonicam. Modus autem in hoc procedendi est, si Clericus vel Religiosus de crimine sit infamatus, superior præfiget terminum accusare volentibus, & si aliquis compareat, auditur Canonice *c. omnibus 2. q. 4. cap. 115. q. 5. c. ex tuarum quia vero. Honor ab Axel hoc tit. num. 9.* si non compareat accusator, liberum est superiori, vel ad inquisitionem procedere, vel sine illa purgationem indicere. Cap. *cum dilectus* & ibi *Panorm. in 1. not. hoc tit. citat. sup. Honor.* & communiter Canonistæ. Cum hac tamen distinctione, quia in-

famatio vel est de delicto successivo, & tunc necessario præmittendæ sunt admonitiones, cum per illas se corrigere, ab alijs actibus suspectis desistere, & sic infamia tolli possit, uti id ipsum clarè exprimit textus hoc tit. cap. 2. *Si quis Presbyter, inquit, negligens vita sua, pravis exemplis, mala de se suspicari permiserit, & populus ab Episcopo iuramento adstrictus, infamiam ejus patefecerit, certiq; accusatores ejus criminis defuerint, admoneatur primo seorsim ab Episcopo, dein sub duobus, vel tribus testibus: & si non emenda verit, Episcopus eum publica increpatione admoneat. Si verò nec sic correxerit, ab officio suspendatur, usq; ad condignam satisfactionem, ne populus fidelium in eo scandalum patiatur. Et eandem formam servandam in Regularibus suadet, & textus Evangelicus. Matth. 18. Regula S. Patris Benedicti cap. 23. si quis frater contumax &c. & ipse textus*

Cano-

Canonis *cap. 3. hoc tit.* vel infamatio, est de delicto momentaneo, quale est homicidium, furtum, Simonia, &c. & in illis superior præmonere non indiget, sed infamatione debitè probata, si crimen ob defectum accusatoris, actoris, vel denunciatoris, probari non possit, purgationem canonicam indicere potest. *Honor. ab Axel. loc. supra cit.*

Consistit autè *purgatio Canonica* in hoc quod de aliquo crimine infamatus, deficientibus facti probationibus, jurat de veritate, ad sancta Dei Evangelia, quod crimen de quo infamatus est, non commiserit, *cap. quoties hoc tit. cap. Presbiter quest. 4.* Purgatores verò seu compurgatores (qui esse honesti, eumquè quem purgant, notum habere debent, *cap. cum Manconella hoc tit.*) jurant de credulitate, super sancta Dei Evangelia, quod credant illum verum jurasse, *d. cap. quoties in fin. cap. constitu-*

tus §. fin. cap. de testib. hoc tit. Numerus purgatorum, olim erat definitus, hodie est arbitrarius Judici, inspecta personæ qualitate, & infamiæ quantitate. *c. quoties, c. cum in iuventute hoc tit. citat. ab Axel. n. 10. & 11.* Effectusq; talis purgationis est, quod reus præstitis talibus à se & compurgatoribus Juramentis à crimine (de quo infamatus est) absolvatur. Deficiens verò in tali purgatione, quod scil. compurgatores jurare nolint, condemnatur & in pœnas declaratur *d. cap. cum P. Manconella.*

Specialiter tamen observandum est, non posse à superiore, ad quamcumq; infamationem, ad quam deficiunt probationes procedi, ad indicendam purgationem canonicam; sed necessario prærequiritur, ut fama ortum habeat ex probabilibus conjecturis, originemq; habeat à viris honestis & conscientiosis, qui de illa jurati testentur

tur, licet factum super quo est infamatio, juridicè probari non possit, *cap. cum in Iuventute, cap. si aliquis Presbiter hoc tit.* Nec potest superior suum subditum infamatum, antequam talis infamatio, per juratos testes, qui sint bonæ famæ & conscientiæ, probata fuerit punire, suspendere, incarcerare vel degradare, cum totum Jus ad indicendam purgationem Canonicam, oriatur ex infamia certa, & debitè ut dictum probata, & sine illa indici nequeat. Quare ex his manifestum evadit, quam horrendo se sceleri implicent superiores, qui subditos, propter infamiam nondum debitè probatam, nec ab aliis honestis originem habente, carceri mancipant, eisq; contra Justitiam purgationem indicunt & se purgare volentes non admittunt, sed crudeliter tanquam convictos, in carcere

sine præfixo termino detinent. Verum de hoc infra cum de pœnis injustè condemnantium.

ARTICVLVS V.

An, quot, et quales testes, in Indicio summario, contra reum produci possint & debeant.

Citatione præmissa, personaliter comparente, & super crimine quod præcessit infamia, examinato reo, si is factum neget, ad probationes, per quas convincatur reus, procedendum est. Optimus autem modus ad manifestationem veritatis, & probationem deveniendi est per testes, quare in illis examinandis, omnem laborem & industriam impendere debet Judex.

Ad convincendū autem reum, dum simpliciter de plano & sine strepitu ac figu-